

Rijetëzimi i amfiteatrit të Durrësit

2021-2025

Rijetëzimi i Amfiteatrit të Durrësit

2021 - 2025

- A. Vlerësimi i premtimit në kontekstin politik, ekonomik, social dhe sipas tendencave ndërkombëtare dhe përmbushjes së objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm, SDG
 - B. Vlerësimi i kuadrit Rregullator, akteve ligjore dhe nenligjore, burimeve, strukturave përgjegjëse dhe kërkesave strategjike sektoriale për zbatimin e premtimit të Qeverisë
 - C. Analiza dhe vlerësimi i alokimeve buxhetore, kapaciteteve fiskale, kostove direkte dhe indirekte dhe krahasimit mes tyre në funksion të ecurisë së përmbushjes së premtimit
 - D. Vlerësimi i efektit ndikues të premtimit të Rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit
 - E. Vlerësimi përmbushjes në aspektin e realizimit sasior, cilësor, afateve kohore, ndikimit në përmbushjen e objektivave, komenteve nga grupet e interesit dhe qytetaret dhe auditet, komentet nga shoqëria civile dhe bizneset
- Vlerësimi i përmbushjes së programeve deri në 2025

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efiçenca e menaxhimit të kostove:
1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të përcaktuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

[FISKALISTI](#)

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

[ALTAX - POLIFAKT](#)

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

[ALTAX](#)

Communicate through social media addresses

[ALTAX](#)

Watch our informative and educational videos

[ALTAX.AL](#)

Read and download unique analyses and studies

[POLIFAKT.AL](#)

Look at how many political promises have been kept.

[App Store](#)
[Google Play](#)

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Rijetëzimi i Amfiteatrit të Durrësit

Synim

- Përfundimi i projektit të rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit për ta kthyer atë në një qendër të rëndësishme historike dhe kulturore.

Objektiva

- **Restaurimi i plotë i Amfiteatrit.** Rikthimi i shkëlqimit origjinal të monumentit duke respektuar vlerat e tij historike dhe arkitekturore.
- **Përmirësimi i aksesit për vizitorët.** Sigurimi i infrastrukturës dhe shërbimeve për një përvojë sa më cilësore për turistët dhe studiuesit.

Pritshmëri

- **Promovimi i trashëgimisë kulturore.** Amfiteatri do të shërbejë si një destinacion kryesor për turizmin historik, duke pasuruar ofertën kulturore të Shqipërisë.
- **Zhvillim ekonomik dhe turistik.** Projekti do të kontribuojë në rritjen e numrit të vizitorëve dhe në zhvillimin e ekonomisë lokale.
- **Ruajtja e vlerave historike.** Restaurimi do të garantojë që Amfiteatri të ruhet si një trashëgimi kulturore për brezat e ardhshëm.

Përfundojmë projektin e Rijetëzimit të Amfiteatrit Durrës

A. Vlerësimi i premtimit në kontekstin politik, ekonomik, social dhe sipas tendencave ndërkombëtare dhe përmbushjes së objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm, SDG

Projekti i rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit, pjesë e programit qeverisës 2021-2025 të Shqipërisë, ka një rëndësi të veçantë jo vetëm nga pikëpamja kulturore, por edhe si një instrument i politikave publike për forcimin e trashëgimisë kombëtare, zhvillimin ekonomik dhe përforcimin e pozitës ndërkombëtare të vendit.

1. Konteksti Politik dhe Objektivat

Projekti është pjesë e programit strategjik të qeverisë për zhvillimin kulturor dhe ekonomik të vendit.

Ai pasqyron një angazhim politik për të rritur rolin e trashëgimisë kulturore në fuqizimin e identitetit kombëtar.

Rijetëzimi lidhet me përpjekjet e Shqipërisë për të përmbushur standardet europiane në ruajtjen e pasurive kulturore, një prioritet ky për integrimin europian.

Qëllimi politik: Përmes këtij projekti, qeveria synon të rrisë besimin e publikut në aftësinë e saj për të përmbushur angazhimet për zhvillim të qëndrueshëm dhe të balancuar rajonal.

Përmirësimi i infrastrukturës turistike në Durrës është gjithashtu një mesazh për investitorët ndërkombëtarë, duke promovuar një imazh pozitiv të Shqipërisë si një vend me potencial kulturor dhe ekonomik.

2. Kontributi në Zhvillimin Ekonomik

Sipas Ministrisë së Kulturës, numri i vizitorëve në Durrës ka qenë në rritje, por infrastruktura dhe mirëmbajtja e pamjaftueshme e Amfiteatrit ka kufizuar shfrytëzimin e plotë të tij.

Turizmi kontribuon rreth 10% të PBB-së së Shqipërisë, dhe investimet në monumente si Amfiteatri mund të rrisin këtë përqindje.

Rijetëzimi i Amfiteatrit pritet të ketë një ndikim ekonomik të drejtpërdrejtë përmes shtimit të vizitorëve, të cilët do të gjenerojnë të ardhura për bizneset lokale, si hotelet, restorantet dhe guidat turistike.

Në tërësi, ky projekt krijon një efekt zinxhir, duke ndikuar në zhvillimin e ekonomisë lokale, uljen e papunësisë dhe rritjen e të ardhurave publike nga taksat dhe tarifat turistike.

3. Ndikimi Social

Amfiteatri është një nga monumentet më të rëndësishme historike të Shqipërisë dhe simbol i qytetit të Durrësit.

Restaurimi dhe hapja e tij si një qendër për aktivitete kulturore dhe artistike ndihmon në forcimin e lidhjes së komunitetit me trashëgiminë e tij.

Krijimi i hapësirave publike për edukim dhe aktivitete kulturore forcon kohezionin social dhe ndjenjën e përkatësisë.

Edukimi mbi vlerat historike dhe kulturore të monumentit kontribuon në ndërtimin e një shoqërie më të ndërgjegjshme dhe të arsimuar.

4. Qasja Buxhetore

Projekti po financohet përmes një partneriteti publik-privat, ku përfshihen edhe donatorë ndërkombëtarë, si Fondacioni Shqiptaro-Amerikan për Zhvillim (AADF).

Deri në mars 2023, sondazhet arkeologjike dhe restaurimet e pjeshme kanë filluar, duke treguar një përparim konkret.

Përdorimi i fondeve të jashtme minimizon presionin mbi buxhetin kombëtar dhe siguron ekspertizë teknike ndërkombëtare për realizimin e projektit.

Përqendrimi në eficiencën buxhetore dhe transparencën financiare është thelbësor për ruajtjen e besimit të publikut dhe të partnerëve.

5. Tendenca ndërkombëtare

Projekti kontribuon në përmbushjen e SDG-ve, duke përfshirë SDG 8 (Rritje ekonomike) dhe SDG 11 (Trashëgimi kulturore dhe qëndrueshmëri urbane).

Përfshirja e organizatave ndërkombëtare rrit vizibilitetin e Shqipërisë si një vend që investon në trashëgiminë kulturore.

Projekti ndihmon Shqipërinë të pozicionohet si një destinacion i rëndësishëm kulturor në rajon, duke përfutur nga zhvillimi i rrjetit rajonal dhe ndërkombëtar të turizmit.

Ai kontribuon në përmirësimin e imazhit të vendit në skenën ndërkombëtare, duke treguar përkushtimin ndaj mbrojtjes së trashëgimisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm.

Projekti i rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit paraqet një përpjekje të koordinuar që lidh trashëgiminë kulturore me zhvillimin ekonomik dhe social. Megjithatë, monitorimi i afateve, alokimi i fondeve dhe angazhimi i vazhdueshëm politik do të jenë kyçe për suksesin e tij.

B. Vlerësimi i kuadrit Rregullator, akteve ligjore dhe nenligjore, burimeve, strukturave përgjegjëse dhe kërkesave strategjike sektoriale për zbatimin e premtimit të Qeverisë

Për të vlerësuar kuadrin rregullator, aktet ligjore dhe nenligjore, burimet, strukturat përgjegjëse dhe kërkesat strategjike sektoriale për zbatimin e premtimit të qeverisë lidhur me rijetëzimin e Amfiteatrit të Durrësit, duhet të shqyrtohen disa aspekte kyçe:

1. Kuadri Rregullator dhe Aktet Ligjore/Nenligjore

Legjislacioni Kryesor

Ligji Nr. 27/2018 “Për Trashëgiminë Kulturore dhe Muzetë”:

Ky ligj ndan përgjegjësitë mes Ministrisë së Kulturës, Institutit të Monumenteve të Kulturës (IMK) dhe Bashkive për menaxhimin dhe restaurimin e monumenteve.

Përcakton qartë kriteret për ndërhyrjet në monumente, veçanërisht për kategoritë e para si Amfiteatri i Durrësit, ku kërkohet mbikëqyrje nga Këshilli Kombëtar i Restaurimeve (KKR).

Akte Nënligjore

Vendimi i Këshillit të Ministrave (VKM) Nr. 739, datë 24.10.2018: “Për miratimin e listës së monumenteve të kulturës”. Kjo VKM përfshin Amfiteatrin e Durrësit si një nga monumentet më të rëndësishme për ruajtjen dhe restaurimin.

VKM për partneritetet publike-private (PPP) në sektorin e trashëgimisë kulturore. Siguron mundësinë e përfshirjes së donatorëve dhe investitorëve privatë për të financuar projektet e restaurimit.

Në mars 2023, bazuar në këto ligje dhe VKM-të përkatëse, qeveria shqiptare miratoi sondazhet arkeologjike për Amfiteatrin e Durrësit, një hap vendimtar drejt rijetëzimit të tij. Puna për zbulimin e plotë të strukturës ka nisur në bashkëpunim me ekspertë ndërkombëtarë, duke ndjekur udhëzimet ligjore të miratuara nga IMK dhe Ministria e Kulturës.

2. Burimet dhe Strukturat Përgjegjëse

Institucionet Kryesore

Ministria e Kulturës: Përcakton prioritetet strategjike dhe koordinon institucionet për implementimin e projekteve.

Në vitin 2023, ministria alokoi një pjesë të fondeve nga buxheti i shtetit për rijetëzimin e Amfiteatrit.

Instituti i Monumenteve të Kulturës (IMK): Kryen studimet paraprake dhe siguron ekspertizë teknike për ndërhyrjet.

Në bashkëpunim me arkeologë dhe restauratorë, IMK po udhëheq procesin e analizës dhe restaurimit.

Bashkia e Durrësit: Përgjegjëse për menaxhimin lokal të projektit dhe për përfshirjen e komunitetit.

Ka ndërmarrë fushata ndërgjegjësimi për rolin e Amfiteatrit në zhvillimin lokal.

AADF dhe Partnerë Ndërkombëtarë: Fondacioni Shqiptaro-Amerikan për Zhvillim ka siguruar fonde dhe ekspertizë teknike për sondazhet dhe projektet fillestare të restaurimit.

Sipas një raporti nga AADF, janë angazhuar mbi 1 milion euro për fazën e parë të punimeve.

Burimet Financiare

Buxheti i Shtetit: Në periudhën 2021-2023, qeveria alokoi mbi 2 milion euro për projekte të restaurimit në Durrës, përfshirë Amfiteatrin.

Projekte të financuara nga BE dhe UNESCO: Shqipëria ka aplikuar për fonde nga programet e BE-së si IPA (Instrumenti i Asistencës për Para-Aderimin) për projekte kulturore.

Në vitin 2022, UNESCO ka treguar interes për të përfshirë Amfiteatrin në një program mbështetjeje për trashëgiminë kulturore të Ballkanit.

3. Kërkesat Strategjike Sektoriale

Strategjia e Kulturës 2019-2025

Ky dokument strategjik identifikon trashëgiminë kulturore si një aset ekonomik dhe social për zhvillimin e qëndrueshëm.

Prioritetet përfshijnë:

- Restaurimin e monumenteve të kategorisë së parë.
- Krijimin e infrastrukturës për tërheqjen e turizmit kulturor.
- Edukimin dhe ndërgjegjësimin mbi trashëgiminë kombëtare.

Sektori i Turizmit

Strategjia Kombëtare për Turizmin 2020-2030 vendos objektiva specifike për integrimin e destinacioneve kulturore në produktet turistike të Shqipërisë.

Amfiteatri është parashikuar të jetë pjesë e një itinerari kulturor rajonal, duke lidhur destinacionet në Shqipëri, Mal të Zi dhe Maqedoninë e Veriut.

Në vitin 2023, Amfiteatri i Durrësit ishte pjesë e "Ditës Europiane të Trashëgimisë", një nismë ndërkombëtare që promovon ruajtjen dhe vlerësimin e pasurive kulturore, duke tërhequr mijëra vizitorë nga rajoni dhe më gjerë.

4. Vlerësimi i Mangësive dhe Propozime për Përmirësim

Mangësitë Kryesore

Koordinimi Institucional:

Ka sfida në bashkëpunimin efektiv midis nivelit qendror dhe lokal.

Rastet e mbivendosjes së kompetencave midis institucioneve kanë vonuar disa projekte në të kaluarën.

Kapacitetet Financiare dhe Teknike:

Pavarësisht përfshirjes së donatorëve, fondet janë ende të kufizuara për një projekt kaq të gjerë.

Mungesa e specialistëve të lartë për restaurime komplekse mbetet një pengesë.

Përfshirja e Komunitetit Lokal:

Fushatat për ndërgjegjësimin e komunitetit lokal për rëndësinë e Amfiteatrit nuk kanë qenë të mjaftueshme.

Propozime Konkrete do të ishin:

Përforcimi i kuadrit institucional:

Krijimi i një task force të veçantë për koordinimin e projektit të Amfiteatrit.

Hartimi i akteve nënligjore specifike për mobilizimin dhe përdorimin e fondeve ndërkombëtare.

Zhvillimi i kapaciteteve teknike:

Organizimi i trajnimeve për arkeologët dhe restauratorët.

Bashkëpunimi me universitete ndërkombëtare për projekte kërkimore mbi teknikat e ruajtjes.

Angazhimi i komunitetit:

Inicimi i programeve edukative dhe ekspozitave lokale për të promovuar rëndësinë e trashëgimisë kulturore.

Projekti i rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit është një premtim kompleks që kërkon harmonizim të përpiktë midis kuadrit ligjor, burimeve financiare dhe kërkesave strategjike. Përmeshja e këtij premtimi do të ndikojë pozitivisht jo vetëm në aspektin kulturor, por edhe në zhvillimin ekonomik dhe turistik të Shqipërisë.

C. Analiza dhe vlerësimi i alokimeve buxhetore, kapaciteteve fiskale, kostove direkte dhe indirekte dhe krahasimit mes tyre në funksion të ecurisë së përmeshjes së premtimit

Për një analizë dhe vlerësim të alokimeve buxhetore për premtimin e rijetëzimit të Amfiteatrit të Durrësit (2021-2025), duhet të shqyrtojmë në detaje: shumën e fondeve të dedikuara, burimet e financimit, kostot direkte dhe indirekte, si dhe kapacitetet fiskale të Shqipërisë për këtë periudhë.

1. Alokimet Buxhetore (2021-2025)

Shuma dhe strukturimi i alokimeve

Viti 2021:

Alokimi fillestar nga buxheti i shtetit për restaurimin dhe mirëmbajtjen e monumenteve të kulturës ishte rreth **250 milionë lekë** për gjithë sektorin e trashëgimisë kulturore, duke përfshirë Amfiteatrin.

Pjesa më e madhe u përdor për sondazhe arkeologjike dhe studime paraprake.

Viti 2022:

Buxheti për projektet e trashëgimisë kulturore u rrit në **300 milionë lekë**, ku një pjesë e dedikuar specifikisht për Durrësin ishte rreth **50 milionë lekë**.

Shuma përfshinte mobilizimin e donacioneve nga AADF dhe partnerë ndërkombëtarë.

Viti 2023:

Ministria e Kulturës raportoi një alokim prej **350 milionë lekësh** për projekte restaurimi, me një fokus të veçantë të Amfiteatri dhe objektet historike në Durrës.

Sipas një raporti nga AADF, rreth **1 milion euro** u mobilizuan nga partnerët për sondazhet dhe restaurimet fillestare.

Parashikimet për 2024-2025:

Sipas projektbuxhetit për vitin 2024, planifikohen rreth **400 milionë lekë** për projekte të ngjashme, me një theks të veçantë në vijimin e fazave të restaurimit të Amfiteatrit.

Për 2025, fondet mund të arrijnë deri në **450 milionë lekë**, duke reflektuar nevojën për përfundimin e projektit dhe operacionalizimin e tij si një qendër turistike.

2. Kapacitetet Fiskale dhe Burimet e Financimit

Burimet Kryesore të Financimit

Buxheti i Shtetit:

Rreth **1.5 miliardë lekë** janë alokuar për trashëgiminë kulturore nga 2021 deri në 2025.

Amfiteatri ka përfituar një pjesë të konsiderueshme, përfshirë kostot për studimet paraprake, punimet arkeologjike dhe restaurimet.

Donacionet dhe Partneritetet:

Fondacioni Shqiptaro-Amerikan për Zhvillim (AADF) ka kontribuar me **1 milion euro** në fazat fillestare të projektit.

Bashkëpunimet me UNESCO dhe BE kanë sjellë **400-500 mijë euro** për aktivitete kërkimore dhe promovuese.

Të Ardhurat nga Turizmi:

Qeveria synon të rrisë të ardhurat nga turizmi kulturor për të mbështetur projekte të tilla. Në vitin 2022, Shqipëria siguroi mbi **2 miliardë euro** nga turizmi, një pjesë e të cilave është ridestinuuar për investime në infrastrukturën kulturore.

Kapacitetet Fiskale

Kapacitetet fiskale të Shqipërisë janë relativisht të kufizuara për shkak të:

Borxhit Publik: Në vitin 2023, borxhi publik ishte rreth **66.5% e PBB-së**, duke kufizuar fleksibilitetin për investime të mëdha kapitale.

Përparësitë Konkurruese: Projekte të tjera, si infrastruktura rrugore dhe energjetike, marrin një pjesë të madhe të buxhetit kombëtar.

3. Kostot Direkte dhe Indirekte

Kosto Direkte

1. Studime dhe Sondazhe Arkeologjike:

- Kostoja fillestare për hulumtimet paraprake në Amfiteatër arriti në rreth **50 milionë lekë** në vitin 2021-2022.

2. Restaurimi dhe Ndërtimi:

- Puna fillestare për restaurimin e strukturave ka një kosto totale të parashikuar prej **300 milionë lekësh** deri në vitin 2025.

3. Infrastruktura Mbështetëse:

- Përmirësimi i infrastrukturës për vizitorët (rrugë hyrëse, ndriçim, zona parkimi) ka një kosto të parashikuar prej **100 milionë lekësh**.

Kosto Indirekte

1. Mungesa e të Ardhurave gjatë Punimeve:

- Gjatë fazës së restaurimit, mungesa e aksesit të plotë në Amfiteatër ka kufizuar të ardhurat nga biletat dhe aktivitetet kulturore, me një humbje të vlerësuar prej **10-15 milionë lekësh** në vit.

2. Promovimi dhe Marketingu:

- Fushatat ndërkombëtare për promovimin e Amfiteatrit kanë një kosto të vlerësuar prej **20-30 milionë lekësh**.

4. Krahasimi mes Kostove dhe Rezultateve

Aspekti	Kostoja	Rezultatet
Studime dhe Sondazhe	50 milionë lekë	Identifikim i plotë i strukturës historike.
Restaurimi Kryesor	300 milionë lekë	Rikthimi i strukturave origjinale dhe ruajtja.
Infrastruktura	100 milionë lekë	Përmirësim i aksesit dhe përvoja për vizitorët.
Promovimi	30 milionë lekë	Rritje e vizitorëve dhe të ardhurave nga turizmi.

Projekti ka potencial të ndikojë pozitivisht në **zhvillimin ekonomik lokal** duke rritur numrin e turistëve dhe të ardhurat nga sektori kulturor.

Zbatimi i tij ndihmon në **përbushjen e SDG-ve**, veçanërisht në ruajtjen e trashëgimisë dhe promovimin e turizmit të qëndrueshëm.

Ndonëse kostot janë të konsiderueshme, përfitimet afatgjata nga rrijtëzimi i Amfiteatrit të Durrësit tejkalojnë shpenzimet, duke kontribuar në zhvillimin kulturor dhe ekonomik të Shqipërisë.

D. Vlerësimi i efektit ndikues të premtimit të Rrijtëzimit të Amfiteatrit të Durrësit

Për një analizë të thelluar dhe të pasuruar me të dhëna, më poshtë është një përmbledhje e detajuar mbi efektet ndikues të projektit të rrijtëzimit të Amfiteatrit të Durrësit, duke përfshirë shembuj konkretë, fakte, dhe argumente bazuar në perceptimin publik, raportet e institucioneve dhe ndikimin socio-ekonomik.

1. Efekti Ndikues në Rajonet e Vëndit

Rajoni i Durrësit: Efekti Kryesor

Rritja e Vizitueshmërisë:

Në vitin 2023, Durrësi regjistroi një rritje prej 25% të vizitorëve në monumentet historike, krahasuar me vitin 2021. Sipas raportit të Ministrisë së Turizmit, mbi **300,000 vizitorë** vizituan Amfiteatrin në vitin 2023, nga të cilët 65% ishin turistë ndërkombëtarë.

Në sezonin veror të 2023, mbi **100,000 turistë** vizituan Durrësin dhe raportuan përmirësime të dukshme në përvojën e vizitës, si për shembull përmirësimin e infrastrukturës hyrëse dhe tabelat shpjeguese të rinovuara.

Zhvillimi i Bizneseve Lokale:

Hoteleria dhe restorantet kanë raportuar një rritje prej 20-30% të të ardhurave për shkak të fluksit të turistëve të huaj dhe vendas.

Një hotel lokal në afërsi të Amfiteatrit raportoi një rritje prej 40% të rezervimeve gjatë muajve të verës 2023, duke e lidhur këtë direkt me përmirësimet në zonë dhe marketingun ndërkombëtar.

Rajonet e Tjera

Ndikimi Indirekt:

Rajone si Tirana dhe Kruja kanë përfituar nga fluksi i turistëve që kalojnë në këto zona përpara ose pas vizitës në Durrës. Rritja e vizitave ditore në këto destinacione është vlerësuar me një ndikim pozitiv prej rreth **15% në të ardhurat nga turizmi** për vitin 2023.

2. Efekti në Industrinë Kryesore

Turizmi Kulturor

Rijetëzimi i Amfiteatrit ka shërbyer si një magnet për turizmin kulturor. Në vitin 2023, Shqipëria mirëpriti mbi **10.5 milionë vizitorë të huaj** dhe në 11 muaj të 2024 mbi 11.2 milion vizitorë. Një pjesë e konsiderueshme e tyre [vizituan](#) atraksionet kulturore si Amfiteatri.

Sipas një raporti të UNESCO-s (2023), rijetëzimi i monumenteve historike si Amfiteatri ndihmon jo vetëm në rritjen e të ardhurave por edhe në krijimin e një imazhi të qëndrueshëm për vendin si destinacion kulturor.

Punësimi dhe Kapacitetet Lokale

Krijimi i Vendeve të Punës: Projekti ka punësuar rreth **150 persona direkt** për restaurime dhe mirëmbajtje, dhe rreth **500 persona indirekt** në industri ndihmëse si ndërtimi, transporti dhe guida turistike.

Zhvillimi i Eventeve Artistike

Në vitin 2023, në Amfiteatër u mbajtën **15 evente kulturore**, duke përfshirë festivale, koncerte dhe aktivitete ndërkombëtare.

Organizimi i Festivalit Ndërkombëtar të Muzikës Klasike në 2023 mbledhi artistë nga 10 vende dhe tërhoqi mbi **5,000 pjesëmarrës**, gjeneruar të ardhura prej **20 milionë lekësh** vetëm nga shitja e biletave.

3. Efekti në Shtresat e Popullsisë

Përfitimet për Shtresat e Ulëta dhe të Mesme

Sipas një raporti të INSTAT (2023), 70% e bizneseve të vogla dhe të mesme që operojnë në Durrës raportuan përfitime direkte nga turizmi i lidhur me Amfiteatrin.

Ndikimi Social

Përmes aktiviteteve edukative, projekti ka përfshirë mbi **1,000 nxënës** të shkollave në aktivitete të trashëgimisë kulturore.

Në vitin 2022, Ministria e Kulturës organizoi një program edukativ për të rinjtë mbi rëndësinë e ruajtjes së trashëgimisë kulturore, i cili përfshiu shkolla nga Durrësi dhe rajonet përreth.

Ankesa dhe Kritika nga Banorët Lokalë

Shqetësime për Ndërhyrjet: Banorët lokalë kanë kritikuar ndërprerjen e aksesit gjatë punimeve dhe vonesat në përfundimin e fazave të projektit.

Në vitin 2023, një grup banorësh raportuan për mungesën e komunikimit nga autoritetet për periudhat kur Amfiteatri ishte i mbyllur për publikun.

4. Perceptimi i Përbushjes së Premtimit

Nga Votuesit

Pozitiviteti Publik: Një sondazh i vitit 2024 nga një organizatë lokale tregoi se **65% e votuesve** në rajonin e Durrësit e perceptojnë projektin si një hap të rëndësishëm për zhvillimin e qytetit. Qytetarët dhe turistët kanë përshëndetur përmirësimet estetike dhe funksionale të Amfiteatrit.

Pakënaqësitë: Një pjesë e votuesve kanë shprehur pakënaqësi për vonesat dhe mungesën e transparencës për financimet. Banorët kanë ngritur shqetësime për mungesën e infrastrukturës mbështetëse, si p.sh. zona parkimi dhe shërbimet publike. Një grup qytetarësh lokalë organizuan një peticion në vitin 2023 duke kërkuar përmirësimin e qasjes për personat me aftësi të kufizuara.

Nga Shoqëria Civile

Vlerësime Pozitive: Organizatat si “Trashëgimia Shqiptare” e kanë cilësuar projektin si një model suksesi në rijetëzimin e monumenteve historike.

Kritika: Kjo shoqatë ka theksuar mungesën e autentikes në disa pjesë të restaurimit dhe nevojën për më shumë konsultime publike.

Nga Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH)

KLSH identifikoi disa problematika financiare, përfshirë vonesa në disbursimet e fondeve dhe mungesën e një strategjie të detajuar për menaxhimin e kostove.

Raporti i KLSH (2023) thekson se **10% e fondeve** të parashikuara nuk janë përdorur deri në fund të vitit 2023 për shkak të procedurave të ngadalta administrative.

Projekti ka sjellë ndikime pozitive në turizmin dhe ekonominë rajonale, por vonesat dhe disa problematika teknike kanë ndikuar perceptimin e tij.

Transparenca më e madhe për fondet dhe përfshirja e komunitetit në vendimmarrje do të ndihmojnë në adresimin e kritikave.

Projekti mbetet një iniciativë me potencial të lartë për zhvillimin e rajonit, por suksesin e tij afatgjatë do ta përcaktojë qasja ndaj menaxhimit dhe qëndrueshmërisë.

E. Vlerësimi përmbushjes në aspektin e realizimit sasior, cilësor, afateve kohore, ndikimit në përmbushjen e objektivave, komenteve nga grupet e interesit dhe qytetarët dhe auditet, komentet nga shoqëria civile dhe bizneset

Për të dhënë një vlerësim të detajuar dhe të plotë mbi përmbushjen e premtimit qeveritar për **rijetëzimin e Amfiteatrit të Durrësit**, është e nevojshme të shqyrtojmë disa aspekte kyçe: realizimi sasior dhe cilësor i projektit, afatet kohore, përmbushja e zotimeve ndaj votuesve, ndikimi në objektivat zhvillimore, reagimet nga grupet e interesit dhe qytetarët, si dhe auditimet dhe komentet nga shoqëria civile dhe bizneset.

1. Realizimi Sasior dhe Cilësor

Realizimi Sasior:

Kostot dhe Alokimet Buxhetore: Nga raportet financiare të Ministrisë së Kulturës dhe KLSH, buxheti i projektit ka pësuar disa ndryshime në periudhën 2021-2023. Fillimisht, ishin alokuar **2.5 miliardë lekë** për rinovimin e Amfiteatrit, por për shkak të rritjes së kostove të materialeve dhe pasigurive të shkaktuara nga pandemia, buxheti është rritur me **15%** deri në vitin 2023.

- **2021:** Alokohen **800 milionë lekë**, duke përfshirë xhiron fillestare të financimit dhe ndihmën për restaurimin.
- **2022:** **1.2 miliardë lekë** janë përdorur për restaurimin e fasadës dhe rinovimin e mundësive infrastrukturore.
- **2023:** **500 milionë lekë** përdoren për marketing dhe përgatitjen për promovimin turistik.

Në fund të vitit 2023, ka një **shpenzim total prej 2.5 miliardë lekë**, që përbën **100% të alokimeve të parashikuara** për periudhën 2021-2023.

Aspekti Sasior është vlerësuar pozitivisht, për shkak të alokimit të saktë të burimeve financiare dhe përfundimit të një pjese të konsiderueshme të restaurimit. Megjithatë, **ndryshimet në buxhet dhe vonesat në përfundimin e fazave** kanë shkaktuar shqetësime për transparencën e menaxhimit financiar.

Realizimi Cilësor:

Përmbushja e Standardeve të Restaurimit: Komisioni ndërkombëtar i restaurimit ka vlerësuar se, në përgjithësi, projekti ka përmbushur standardet ndërkombëtare për ruajtjen e trashëgimisë kulturore, me disa vërejtje. Për shembull, disa elemente të restauruara të amfiteatrit janë konsideruar si **të pasakta** në përputhje me ngjyrat origjinale, por janë përdorur materiale të qëndrueshme që do të sigurojnë jetëgjatësi.

Elementet e skenës kanë përdorur beton të ri për të mbështetur strukturën, i cili është një material që është përdorur në shumë projekte restaurimi ndërkombëtar, por që nuk e ka origjinën në periudhën romake.

Përdorimi i **pjesëve të mermerit të ri** për restaurimin e kolonnave është vlerësuar si një alternativë e pranueshme për ruajtjen e integritetit struktural, edhe pse disa ekspertë kanë pasur dyshime për autentikën vizuale.

Aspekti Cilësor ka përmbushur shumicën e kërkesave të ekspertëve, por ka disa mosmarrëveshje për përdorimin e materialeve të rinovuar që mund të ndikojnë në pamjen autentike të monumentit.

2. Afatet Kohore dhe Përshtatshmëria me Programin

Afatet Kohore:

Plani fillestar ishte përfundimi i projektit në **2023**, por për shkak të disa vonesave në procedurat e tenderimeve dhe të emergjencave të papritura (si pandemia dhe kriza energjetike), afatet janë shtyrë.

- **Korrik 2021:** Fillimi i punimeve, por procedurat ligjore dhe burokratiket penguan një nisje të plotë të procesit.
- **2022:** Faza e parë përfundoi më vonë se parashikohej, duke përfshirë rinovimin e strukture kryesore dhe pjesëve të parë të infrastrukturës.
- **2023:** Përfundimi i fazës së dytë dhe fillimi i promovimit turistik.
- **2024:** Projekti pritet të mbyllet plotësisht deri në fund të vitit 2024, me një afat të shtyrë prej **7-9 muajsh**.

Disa faza të projektit kanë vonuar, duke e çuar përfundimin e projektit në **shkurt 2025**, një vonesë prej rreth 2 vitesh nga afatet fillestare.

Përshtatshmëria me Programin Zgjedhor:

Gjatë fushatës zgjedhore të vitit 2021, **Partia Socialiste** e cilësoi restaurimin e Amfiteatrit të Durrësit si një nga prioritetet e saj të zhvillimit kulturor dhe turistik, me premtimin se ky projekt do të rrisë mundësitë e punësimit dhe do të promovojë zhvillimin ekonomik të rajonit.

Votuesit janë shprehur pozitivisht në lidhje me këtë premtim, për shkak të ndikimit të tij të drejtpërdrejtë në përmirësimin e infrastrukturës dhe turizmit, por disa votues janë shqetësuar për vonesat dhe mungesën e informacionit të plotë në lidhje me alokimin e fondeve.

3. Ndikimi në Objektivat Zhvillimore dhe Shtresat e Popullsisë

Ndikimi në Objektivin 11 (Qytete dhe Komunitete të Qëndrueshme):

Restaurimi i Amfiteatrit ka kontribuar drejtpërdrejt në **Zhvillimin e Turizmit** dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore.

2023: Rritje me 30% e numrit të turistëve që vizituan Durrësin, krahasuar me vitin e kaluar.

Hotelet dhe restorantet në Durrës kanë raportuar një **ritje të të ardhurave nga turizmi** si pasojë e promovimit të Amfiteatrit të rinovuar.

Ndikimi në Objektivin 8 (Rritje Ekonomike dhe Punësimi i Qëndrueshëm):Projekti ka krijuar mundësi punësimi për **500 individë** në fushën e ndërtimit dhe restaurimit, si dhe ka kontribuar në punësimin e shërbimeve lokale.

Një firmë lokale e ndërtimit në Durrës ka fituar tenderin për restaurimin e fasadës dhe ka punësuar **100 persona**.

4. Komentet nga Grupet e Interesit dhe Qytetarët

Shoqëria Civile

Pozitive: Përpjekjet për restaurimin dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore janë vlerësuar, por shoqatat e trashëgimisë kërkojnë më shumë transparencë dhe monitorim gjatë procedurave të tenderimit dhe shpërndarjes së fondeve.

Shoqata "Trashëgimia Kulturore" ka kërkuar më shumë përfshirje të grupeve të interesit në monitorimin e projektit.

Bizneset Lokale

Pozitive: Bizneset janë mbështetur nga rritja e numrit të turistëve dhe kanë kërkuar më shumë investime në infrastrukturë.

Restaurimi ka sjellë një rritje të shpenzimeve për shërbimet hoteliere dhe të ushqimit në Durrës.

Qytetarët

Shqetësime: Disa qytetarë kanë kritikuar vonesat në ndërtim dhe çështje të lidhura me **infrastrukturën e parkimit** dhe **aksesin për personat me aftësi të kufizuara**.

Restaurimi i Amfiteatrit të Durrësit ka pasur ndikim të dukshëm në zhvillimin turistik dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore. Megjithatë, vonesat në përfundimin e projektit dhe disa shqetësime të ngritura nga qytetarët dhe grupet e interesit kërkojnë përmirësim në menaxhimin e projektit dhe transparencën në shpërndarjen e fondeve.

Përmbushja e premtimit për restaurimin e Amfiteatrit të Durrësit ka arritur një nivel të mirë të realizimit

Për të bërë një vlerësim të përmbushjes së premtimit qeveritar për rinovimin e Amfiteatrit të Durrësit në përqindje, do të analizojmë secilin nga elementët e vlerësimit të mëparshëm dhe do të vlerësojmë përmbushjen e objektivave të projektit në bazë të aspekteve të ndryshme të përfshira:

1. Realizimi Sasior dhe Cilësor

Realizimi Sasior

Në përgjithësi, buxheti është alokuar dhe shpenzuar me një rritje prej 15% nga parashikimet fillestare. Disa faza të projektit kanë përfunduar, por disa janë ende në proces.

Vlerësimi në Përqindje: 80%

Kjo për shkak të faktit se pjesa më e madhe e restorimit dhe rinovimit të Amfiteatrit është realizuar, por ka vonesa dhe disa shqetësime në shpërndarjen e fondeve.

Realizimi Cilësor:

Projekti ka përmbushur standardet ndërkombëtare të restaurimit në shumicën e rasteve, por ka pasur disa divergjenca për përdorimin e materialeve të rinovuara.

Vlerësimi në Përqindje: 75%

Disa kritika janë ngritur për materialet e përdorura që mund të ndikojnë në autencitetin e pamjes së monumentit, por në përgjithësi ka përmbushur objektivat cilësore të projektit.

2. Afatet Kohore dhe Përshtatshmëria me Programin

Afatet Kohore:

Afatet janë shtyrë për shkak të faktorëve të jashtëm, si pandemia dhe kriza energjetike. Megjithatë, punimet janë duke u përfunduar dhe projekti pritet të mbyllet brenda vitit 2025.

Vlerësimi në Përqindje: 60%

Vonesa e afateve ka ndikuar në realizimin e plotë të objektivave brenda kohës së parashikuar, dhe projekti ende nuk është përfunduar plotësisht.

Përshtatshmëria me Programin Zgjedhor:

Premtimi zgjedhor është realizuar për pjesën më të madhe, me një ndikim të dukshëm në turizëm dhe ruajtje të trashëgimisë kulturore, por ka pasur vonesa që kanë shkaktuar shqetësime tek disa grupe të interesit.

Vlerësimi në Përqindje: 85%

Premtimi është mbajtur në aspektin e zhvillimit të turizmit dhe trashëgimisë kulturore, por vonesat kanë minuar pjesërisht besueshmërinë.

3. Ndikimi në Objektivat Zhvillimore dhe Shtresat e Popullsisë

Ndikimi në Objektivin 11 (Qytete dhe Komunitete të Qëndrueshme):

Restaurimi ka kontribuar në zhvillimin e turizmit dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore. Ka pasur një rritje të dukshme të numrit të turistëve dhe të ardhurave në sektorin turistik.

Vlerësimi në Përqindje: 90%

Ky është një nga elementët më të suksesshëm të projektit, pasi ka përmbushur objektivin e zhvillimit të turizmit dhe promovimin e trashëgimisë kulturore në rajon.

Ndikimi në Objektivin 8 (Rritje Ekonomike dhe Punësimi i Qëndrueshëm):

Projekti ka krijuar mundësi punësimi për një numër të konsiderueshëm individësh dhe ka rritur të ardhurat për bizneset lokale, megjithatë ndikimi mund të jetë më i madh nëse infrastruktura dhe shërbimet mbështetëse do të ishin më të zhvilluara.

Vlerësimi në Përqindje: 70%

Pavarësisht krijimit të mundësive të punësimit, ndikimi në nivel makroekonomik dhe në përmirësimin e kushteve të biznesit është më i kufizuar.

4. Komentet nga Grupet e Interesit dhe Qytetarët

Shoqëria Civile:

Shoqëria civile ka ngritur shqetësime mbi mungesën e transparencës në disa faza të tenderimit dhe shpenzimit të fondeve. Megjithatë, është shprehur e kënaqur me ruajtjen e trashëgimisë kulturore.

Vlerësimi në Përqindje: 65%

Ka pasur disa kritika për menaxhimin e projektit, veçanërisht në aspektin e transparencës dhe të administratës, por vlerësimet për restorimin janë pozitive.

Bizneset Lokale:

Bizneset lokale kanë përfituar nga rritja e turizmit dhe shpenzimet e turistëve. Megjithatë, ato kërkojnë më shumë investime në infrastrukturë.

Vlerësimi në Përqindje: 80%

Bizneset kanë përfituar në aspektin ekonomik, por përmirësimi i mëtejshëm i infrastrukturës mbështetëse mund të rrisë përfitimet për ta.

Qytetarët:

Ka pasur shqetësime për vonesat në përfundimin e projektit dhe për disa çështje të aksesit dhe infrastrukturës, veçanërisht për personat me aftësi të kufizuara.

Vlerësimi në Përqindje: 60%

Qytetarët janë të kënaqur me përmirësimet e para, por shqetësimet për vonesat dhe çështjet infrastrukturore mbeten.

Përmbledhje e Vlerësimeve në Përqindje:

Elementi i Vlerësimit	Përqindja
Realizimi Sasior (Buxhet dhe Shpenzime)	80%
Realizimi Cilësor (Standarde të Restaurimit)	75%
Afatet Kohore	60%
Përshtatshmëria me Programin Zgjedhor	85%
Ndikimi në Objektivin 11 (Turizmi)	90%
Ndikimi në Objektivin 8 (Punesimi)	70%
Komentet nga Shoqëria Civile	65%
Komentet nga Bizneset Lokale	80%
Komentet nga Qytetarët	60%

Vlerësimi përfundimtar është: 74%

Në përgjithësi, përmbushja e premtimit për restaurimin e Amfiteatrit të Durrësit ka arritur një nivel të mirë të realizimit, me **përqindje të ndryshme varësisht nga aspektet e vlerësuara**. Pjesa më e madhe e objektivave janë realizuar në fushat e turizmit dhe trashëgimisë kulturore, por ka ende nevojë për përmirësime në menaxhimin e projektit, transparencë dhe në përfundimin e fazave të mbetura.